

B
9(A)2

A. PELŠE

INTELIĢENCES
UZDEVUMI CĪNĀ AR
LATVIEŠU BURŽUAZISKO
NACIONĀLISMU

539.145

B
9(1)2

9.9.

A. PELŠE
LK(b)P CK SEKRETĀRS

INTELIĢENCES UZDEVUMI CĪNĀ AR LATVIEŠU BURŽUAZISKO NACIONĀLISMU

RUNA LATVIJAS PSR INTELIĢENCES PIRMAJĀ KONGRESĀ

60
1
Valsts bibliotēka
Inv. 529.14
M. 685. auj.

GRĀMATU APGĀDS
RĪGĀ 1945

32L+9(L)

А. ПЕЛЬШЕ

Задачи интеллигенции в борьбе
с латышским буржуазным национализмом

На латышском языке

Atb. red. J. BĒRZIŅA Techn. red. M. AIZUPIETE Korrektore E. PAUZULE

JT 00258. Parakstīta iespiešanai 1945. g. 20. aprīlī, Papīra formāts 73×103. Metiens 10.000.
Lokšņu skaits 1,5. Pas. 1863. Iespiesta VAPP PT tipografijā № 2.

Trijos vācu okupācijas gados Latvijas zeme piedzīvoja neredzētu postu. Daudzu mūsu pilsētu drupas, saspridzinātās fabrikas un dzelzceļu stacijas, izpostītās un nodedzinātās lauku mājas, izlaupītās skolas, mūzeji un tautas nami ik uz soļa liecina par vācu varasdarbiem un vandalismu Latvijā. Vācu iebrucēji situši lielus robus mūsu saimniecībai un kultūrai. Vajadzīgs milzīgs darbs, visas tautas spēku un enerģijas sasprindzinājums, lai atjaunotu to, ko nopostījuši vācieši kopā ar saviem rokas pušiem latviešu vāciskajiem nacionālistiem.

Strādnieki un zemnieki jau rosīgi ķērušies pie darba. Latvijas novados un pilsētās uzsākta saimniecības atjaunošana. Gūti pirmie panākumi. Visnepieciešamākais, visvajadzīgākais daļēji jau atjaunots. Darbojas dzelzceļi, sāk kūpēt rūpnīcu dūmeņi, atdzimst Latvijas lauki. Pamazām sāk atspirgt mūsu saimniecība. Bet viss līdz šim veiktais ir lielā atjaunošanas un jaunās celtniecības darba pats pirmais sākums. Liels darbs vēl stāv priekšā.

Latvijas darba tautas intereses noteikti prasa, lai saimniecības atjaunošana tiktu veikta īsos termiņos. Visi mēs taču karsti vēlamies jo ātrāk nokļūt normālas, mierīgas dzīves apstākļos. Šī karstā vēlēšanās var piepildīties tikai liela un spraiga darba rezultātā.

Latvijas intelīgence, kuŗa savā vairumā vienmēr gājusi kopsolī ar tautu, nevar stāvēt malā. Strādnieki un zemnieki gaida viņas vadošo palīdzību mūsu republikas saimniecības atjaunošanā.

Ar savu talantu, savām zināšanām, tehnikas prasmi un organizatoru spējām intelīgentā darba darītāji var sniegt jūtamu palīdzību strādniekiem un zemniekiem ātrāk un labāk izdzēst vācu iebrucēju pēdas Latvijas saimniecībā. Šeit intelīgencai paveras neaptverams darba lauks.

Ļoti liela ir intelīgenes loma vācu okupācijas seku likvidēšanā tautas saimniecībā. Bet vēl lielāka ir tās nozīme darbā, kas jāveic, lai likvidētu vācu barbaru postījumus

un nelietību sekas kultūras un ideoloģijas laukā. Strādnieki ar savām rokām uzcelt vācu sagrautās pilsētas, fabrikas un rūpnīcas, viņi uzcelt arī vācu nopostīto vietā jaunas skolas, klubus, teātrus, mūzejus un tautas namus. Bet ienest šais kultūras iestādēs patiesu kultūras dvesmu, izvērst tanīs satura bagātu, cēlu ideju apgarotu darbu, padarīt tās par diženās padomju kultūras centriem var vienīgi intelīgence. Izmēst no visām mūsu ideoloģijas nozarēm vācu fašisma sārņus, sadziedēt brūces, ko situāli vācu iebrucēji mūsu pedagoģijai, literatūrai, teātra, krāsu un skaņu mākslai, iztīrīt visu garīgā darba lauku no nāvējošās vācu fašisma indes, izravēt fašisma nezāles no mūsu krāšņās kultūras druvas var vienīgi intelīgence. Un tas arī ir viņas tuvākais tiešais uzdevums, to prasa no viņas cilvēcība, progress un civilizācija, to prasa jaunais, padomju laiks, to prasa tauta.

No kā jāsāk mūsu intelīgences, lai godam pildītu vēsturiskos pienākumus? Kas jādara, lai ar augstu paceltu galvu, ar zināmu lepnuma sajūtu tā varētu vadīt mūsu tautu lielajā saimniecības un kultūras atjaunošanas un tālākās izveidošanas darbā?

Vispirms pašiem jātiek skaidrībā par tagadējo sabiedrisko notikumu gaitu un jānovērš šķēršļi, kas stāv ceļā, kas traucē mums virzīties uz priekšu. Jo ātrāk jāsameklē marksisma-ļeņinisma zinātnes stiprais pamats un jāuzsāk nesaudzīga cīņa ar latviešu buržuazisko nacionālismu.

I

MARKSISMA - ĻEŅINISMA ZINĀTNES NOZĪME UN SPĒKS

Modernā sabiedriskā dzīve ir ļoti sarežģīta. Tanī savijas daudzi un dažādi spēcīgi strāvojumi. Ik uz soļa mēs saduramies ar jaunām pārvērtībām, jauniem sarežģītiem apstākļiem. Bieži vien tas, pie kā bija pierasts vakar, šodien pēkšņi sairst, sabrūk, un gribot negribot jārisina jaunas problēmas, jāveic jauni uzdevumi, jāsprauž jauni mērķi. Mēs dzīvojam laikmetā, kad strauji un krasi mainās politiskā situācija, kad jo asi saduras pretēji sabiedriski spēki, kas rauj sev līdzī lielas cilvēku masas. Mūsu laikā neviens

nevar ieņemt sabiedriskās dzīves notikumu neitrāla vērotāja pozīciju. Taisnību sakot, nekad, bet jo sevišķi mūsu dienās nav iespējams paslēpties no sabiedriskām vētrām sava izraudzītā darba lauka, savas profesijas šaurajos ietvaros. Sabiedriskā dzīve izvirza jautājumus, uz kuriem atbilde jādod ikvienam.

Atcerēsimies kaut pašu pēdējo gadu notikumus. 1940. gada jūlija revolūcija sakustināja un pārveidoja visdziļākos mūsu tautas dzīves pamatus, pavēra darba ļaudīm pavisam jaunas izredzes, dzima padomju iekārta Latvijā, un mūsu tautai pašķīrās ceļš uz gaišu nākotni. Nepagāja gads — un mēs kļuvām vēl lielāka sabiedriskā notikuma liecinieki. 1941. gada jūnijā ne tikai mūsu zemi, bet visu pasauli satrauca vācu fašistu uzsāktais karš. Hitlerieši apdraudēja padomju tautu dzīvību un visas modernās kultūras un civilizācijas likteni. Miljoni cilvēku ķērās pie ieročiem, lai aizstāvētu un pasargātu no vācu barbariem visu to, ko līdz šim bija sasniegusi cilvēce. Un ja nu mēs jautāsim, vai var būt neitrāls, vai var paslēpties no šādiem lieliem sabiedriskiem notikumiem, tad atbilde, protams, būs negatīva. Nē, no šādiem notikumiem nevar paslēpties, tie nepaiet gaŗām nevienam cilvēkam, ikvienu no mums tie šādi vai citādi skar.

Lai spētu pareizi uztvert sabiedriskās dzīves parādības un notikumus, lai sabiedrisku lūzumu un vētru laikā neapmaldītos, nepakļuptu, kā tas ir noticis ar vienu otru mūsu inteligentu tagadējā kara laikā (es runāju par tiem, kas iemaldījušies Kurzemes katlā vai Vācijā), bet lai spētu atrast stingru pamatu zem kājām, vajag ieskatīties sabiedrisko parādību būtībā, jāprot saskatīt sabiedrisko notikumu attīstības virzieni, perspektīvas. To spēš tikai cilvēks, kam zināmi sabiedrības attīstības likumi, kam nav sveša sabiedriskā zinātne.

Sabiedriskās zinātnes laukā ir tikai viena teorija ar nopietnu zinātnisku pamatu, un tāpēc arī vienīgi tā var palīdzēt izprast sarežģītās sabiedriskās dzīves notikumus. Tā ir marksisma-ļeņinisma teorija, ko veidojuši sava laika lielākie, ģeniālākie cilvēki: Markss, Engelss, Ļeņins un Staļins.

Šai teorijai piemīt raksturīga īpatnība. Tās vispārinājumi un secinājumi balstās nevis uz psiholoģiskiem pamatiem, nevis uz savu korifeju personīgās vēlēšanās, gribas un tieksmēm, bet gan uz sabiedrisko notikumu objektīvās gaitas pareizas un dziļas izpratnes.

Drīz paiet simts gadu, kopš Markss un Engels ievērojamā »Komunistu partijas manifestā« 1848. gadā pirmo reizi uzmeta šīs teorijas pamata līnijas. Un jāatzīst, ka neviena cita zinātniskā teorija šai laikā nav guvusi tādus spīdošus panākumus kā Marksa un Engelsa radītā, Ļeņina un Staļina tālāk attīstītā marksisma-ļeņinisma teorija. Cik daudz pūles pielikuši visā pasaulē darba ļaužu ienaidnieki, lai apkarotu šo teoriju. Cik maģistru un doktoru gradu piespriests dažādiem marksisma-ļeņinisma teorijas »apgāzējiem«. Arī mūsu pašmāju »zinātnieki« izmēģinājuši roku šai darbā. Šeit jāmin gandrīz vai visa buržuaziskās Latvijas oficiālā zinātne, kā arī dažādi ceichneri, raudīves un mauriņas. Cik simtu tūkstošu tonnu papīra un kādas tintes jūras izšķieduši reakcionārie žurnālisti, apmelodami un lamādami šo teoriju. Bet neraugoties uz simts gadu ilgo kaŗa gājienu pret šo teoriju, tā eksistē, un ne tikai eksistē, bet rod arvien lielāku un lielāku piekritēju skaitu.

Kur tad meklējami cēloņi šādai dīvainai parādībai? —

Šī teorija ir pareiza. Dzīve ik uz soļa pastiprina tās vispārinājumus un secinājumus. Visa vēstures gaita apliecinājusi, ka sabiedrības attīstības likumi, ko atklājusi marksisma-ļeņinisma zinātne, ir vienīgie, kas pareizi apgaismo un izskaidro sabiedriskos notikumus. Sabiedriskā dzīve ritējusi tieši tā, kā to paredzēja šī teorija, ikviens tās pamata princips ir dzīves faktu pastiprināts. Minēsim kaut Ļeņina mācību par revolūciju Krievijā, viņa mācību par imperiālismu un sociālistisko revolūciju, strādnieku un zemnieku savienību, Staļina mācību par sociālisma izveidošanu vienā zemē, par sociālistisko industriālizāciju utt. Cik neapstrīdami un spīdoši vēstures gaitā šīs teorijas piepildījušās, to apliecina visa PSRS vēsture un diženās Sarkanās Armijas uzvaras lielajā Tēvijas kaŗā.

Marksisma-ļeņinisma teorija atrada ceļu uz ciešu saskari ar masām. Miljoniem darba cilvēkiem tā atvēra acis, ap-

gaismoja to cīņas ceļu, apbruņoja tos ar varenu ieroci tādai sabiedriskās dzīves pārkārtošanai, kas pavēra darba tautai gaišo brīvības ceļu, kas palīdzēja saraut kapitālistiskās verdzības važas. Tāpēc arī darba ļaudis tik cieši pieķērās šai teorijai, tāpēc arī šī teorija kļuva nepārspējama, un nav pasaulē spēka, kas spētu to nomākt. Plašā, miljoniem lielā Padomju Savienības darba tauta, turoties pie šīs teorijas principiem, boļševiku partijas, Ļeņina un Staļina vadībā pārveidoja veco, atpalikušo Krieviju uz pilnīgi jauniem pamatiem, uzcēla vēsturē neredzētu jaunu, padomju valsti — Sociālistisko Republiku Savienību, kuŗas spēka, varenības un kultūras briedumu tagad apbruņo visa pasaule. Tāpēc arī saprotams, ka domas, idejas un principi, kas iedvesmo padomju cilvēkus, rod plašu atbalsi pasaules tālēs. Miljoni ārpus Padomju zemes robežām grib saprast un apgūt marksisma-ļeņinisma teoriju, kas devusi tik bagātus un krāšņus augļus Padomju zemes neaptveramos plašumos.

Atklājusi sabiedrības attīstības likumus, marksisma-ļeņinisma teorija kā patiesi zinātniska teorija dod iespēju saskatīt un saprast ne tikai notikumu un parādību iekšējo būtību, bet arī to attīstības tendences, perspektīvas. Tātad, bruņojušies ar šo teoriju, mēs varam saprast un pareizi izskaidrot ne tikai šodienas notikumus, bet arī ieskatīties rītdienā, varam zinātniski paredzēt notikumu gaitu. Un šim apstāklim ir milzīga nozīme sabiedriskā dzīvē. Pareizi paredzot notikumu gaitu, mēs rodam sev stingru pamatu zem kājām, gūstam stingru pārliecību par savas politiskās pozīcijas, savas darbības un rīcības pareizību.

Var droši sacīt: ja, piemēram, daļa mūsu inteliģences svārstīgo elementu būtu pareizi izpratuši šā kaŗa gaitu un būtu pratuši uztvert tā perspektīvas, tad tie nebūtu vis nokļuvuši Kurzemes katlā vai Vācijā, bet gan atrastos šodien mūsu vidū, tad arī daudzi, kas šodien vēl tikai vēro un zīlē, ar īstu patriota dedzību un patiesu sirsnību palīdzētu mūsu tautai atjaunot vācu nopostīto saimniecību un veidot jauno, padomju dzīvi.

Marksisma-ļeņinisma metodoloģiskie pāmati, tā materiālistiskās dialektikas metode paveŗ plašas perspektīvas,

dod tiešām neaprobežotas iespējas visām zinātnes un mākslas nozarēm. To apliecinājis padomju zinātnes un mākslas bagātais zēlums.

Gribētos izteikt pārliecību, ka marksisma-ļeņinisma teorija, kas devusi tik bagātus augļus lielajā Padomju zemē, kas iedvesmojusi miljoniem cilvēku uz teiksmainiem varoņdarbiem gan mierīgās dzīves celtniecībā, gan lielā Tēvijas kara laukā, kļūs par ceļa rādītāju un spēka avotu arī mūsu intelīģencei.

II

LATVIEŠU BURŽUAZISKĀ NACIONĀLISMA ĪSTĀ SEJA

a) Latviešu buržuaziskā nacionālisma drausmīgā prakse

Visā pilnībā savu īsto, pārāk nepievilcīgo seju un zvēra dabu latviešu buržuaziskais nacionālisms parādīja vācu okupācijas laikā. Nacionālisma ideologi, teorētiķi un praktiķi galīgi ieslika nodevības purvā, atklāti nostājās vācu iebrucēju pusē, rupji mina kājām mūsu tautas dzīvības intereses.

Lai vairāk izsūktu dzīvības spēku no mūsu tautas un pamatīgāk izlaupītu mūsu zemi, vācu fašisti drīz vien pēc iebrukšanas Latvijā ar tautisko kvislingu palīdzību noorganizēja tā dēvēto »Latvijas pašpārvaldi«. Par šīs »patstāvības« komēdijas atkļieņiem brīvprātīgi pieteicās latviešu buržuaziskie nacionālisti. Bijušie Ulmaņa valsts darbinieki, dažādie valdmaņi, prīmaņi, skujevici, leimaņi, vanagi un silgaiļi, kas sevi daudzkārt bija proklamējuši par latviešu nacionālistu līdeņiem, ieņēma »pašpārvaldes« direktoru amatus, pārgāja Drechslera un Šrēdera kalpībā. Bet latviešu buržuazisko nacionālistu bruņotais spēks, aizsargi un korporeļi, iestājās gestapo dienestā.

Reti var sastapt vēsturē tik melnu nodevību, kādu piekopa nacionālisti ar minētiem »pašpārvaldes« direktoriem priekšgalā. Tas, ka viņi paši visvisādi pūlējās iztapt hitleriešiem, mūs maz interesē. Bet viņu centienus, pārvērst

latvju tautu vācu paklausīgos vergos, neaizmirsīs neviens godīgs cilvēks, viņu centienus, nolaupīt latvju tautas godu, apslāpēt gadsimtu naidu pret vācu iebrucējiem, nepiedos paaudžu paaudzes.

Taču neviens cits kā latviešu nacionālisti, »pašpārvaldes« direktori valdmaņi, skujevici u. c., savās runās, rakstos un rīkojumos centās atbalstīt fašistu nekaunīgo demagoģiju, it kā vācu iebrucēji esot latviešu labākie draugi. Kad, piem., 1943. g. 27. janvārī »pašpārvaldes« sēdē vācu policijas priekšnieks Šrēders, tas pats Šrēders, kas ik dienas deva rīkojumus mocīt un slepkavot latviešus, pasludināja, ka viņš »vienmēr bijis latviešu draugs un aizstāvis«, — tad nodevējs Valdmanis neatrada neko labāku, kā atbildēt: »Cīnīties par uzvaru nozīmē cīnīties par vācu lietu.«

Tanī pašā sēdē, kuŗa starp citu apsprieda jautājumu par latviešu varmācīgo mobilizāciju vācu armijā, Šrēders izteica »pašpārvaldes« direktoram pārmetumu, ka »viena daļa latviešu esot brīvprātīgo vervēšanas akciju noraidījusi, vēl vairāk — aktīvākie vervētāji pat bieži saukti par savas tautas nodevējiem«, Valdmanis, dūri pie krūtīm sīzdams, taisnojās, ka viņš neesot vainīgs. Esot gan »ideālisti, kas nomaldījušies, meklēdami ceļu uz latviešu tautas labākiem likteņiem citur, ne vācu paspārnē,« — bet ar prieku viņš piebilst — »šie ideālisti šodien sēž vācu politiskās policijas cietumā.« — Lai Šrēderam tomēr nerastos kādi pārpratumi, lai, — dievs pasarga, — pašu runātāju neieskaitītu »ideālistos«, Valdmanis turpina: »Mēs vienmēr esam gribējuši iestāties cīņā pret lielniecismu, ko mēs arī nekad neesam slēpuši.«

Un viņi arī neslēpa savu līdzdarbību un palīdzību vācu iebrucējiem. »Pašpārvaldes« un Bangerska rīkojumus taču publicēja fašistu lapele »Tēvija«. Latviešu buržuaziskie nacionālisti, ieņemdami dažādus amatus vācu okupācijas varas organos, atklāti izplatīja fašisma ideoloģiju, spiegoja un nogādāja vācu policijas rokās Padomju Latvijas patriotus. Viņi brīvprātīgi iesaistīja aizsargus, korporeļus un citas salašņas vācu policijas dienestā. Viņi ar varu mobilizēja latviešus vācu armijā. Viņi ar viltu un varu desmitus tūkstošus latviešu izrāva no dzimtām sētām un aizdzina

vācu verdzībā. Viņi neskaitāmu daudzumu mūsu zemes bagātību atdeva negausīgajiem vācu miķeļiem, aizšķūtēja uz hitleriešu fāterlandi. Bet mēs varam droši teikt, ka viņi, kopā ar vācu iebrucējiem, pilnā mērā atbildēs par mūsu zemei nodarīto postu.

Ja dankeri, bangerski, skujevici un valdmaņi darīja »lielo politiku« ar vācu fašistiem, t. i., vairumā pārdeva tiem mūsu tautu un veicināja tās iznīcināšanu, tad latviešu buržuaziskā nacionālisma mazākie kalpi, aizsargi, veisi, cukuri, arāji, purviņi, vītoliņi, ozoli un citi, pa lielākai daļai Ulmaņa varas ierindas darbinieki, piedalījās masu slepkavībās, ieslodzīto spīdzināšanā, padomju partizānu medišanā. Ik akmens, ik zemes pēda brēc pēc barga un taisnīga soda par briesmu darbiem, ko pastrādājuši šie nelieši Latvijā.

Visa šī lielo un mazo nacionālistu banda, iejūgusies vācu fašisma kaŗa pajūgā, aptraipījusi savas rokas ar nevainīgu cilvēku asinīm, krasi nostādamās pret latvju tautu, ir mūsu tautas niknākais ienaidnieks.

Lielā Tēvijas kaŗa laikā visa progresīvā cilvēce sveica Sarkanās Armijas uzvaras. Visas brīvību milētājas tautas kā varēdamas palīdzēja izcīnīt uzvaru pār vācu barbaru ordām. Kaujas sadraudzībā ar Padomju Savienību pret vāciem gāja pasaules lielākās demokratiskās valstis — Anglija un ASV. Latviešu tautas labākie dēli un meitas Sarkanās Armijas rindās un padomju partizānu vienībās cīnījās pret vācu iebrucējiem. Latvju tautā kvēloja nerimstošs naids pret hitleriešiem. Bet latviešu buržuaziskie nacionālisti aicināja latviešu tautu iet kopsolī ar fašistu Vāciju, ar drausmīgu varas darbu un slepkavību palīdzību tie gribēja piespiest latviešus atbalstīt šo tumsonības un mežonības perekli. Šie ļaudis dēvēja sevi par latviešu nacionālistiem, bet visa viņu rīcība vācu okupācijas laikā parādīja, ka tiem nav it nekā kopīga ar latviešu tautu, ka tie ir vācu fašistu tīrasinīgi aģenti un latviskais nacionālisms tiem pielāgojams gluži tāpat kā sunim piektā kāja.

Kad latvju tauta spītēja vāciem un kā vien varēdama cīnījās ar saviem verdzinātājiem okupantiem, tautiskie nacionālisti mierīgi mielojās pie vācu kungu galda. Taču

nevienu diversijas aktu pret vāciešiem nav izdarījuši latviešu buržuaziskie nacionālisti. Tie nav iznīcinājuši nevienu hitlerieti, nav nolaiduši no sliedēm nevienu vācu vilcienu, nav pārrāvuši nevienu vācu sakaru līniju. Tie nav pirkstu pakustinājuši, lai palīdzētu tautai cīņā ar vācu iebrucējiem.

Un tagad šie nelieši, aizlaidušies līdzī vāciešiem, saziņā un saskaņā ar saviem draugiem, bēguļojošiem profesoriem baložiem, izčībējušiem »sūtņiem« zariņiem un bilmaņiem, ar pasaulē neredzētu nekaunību izvērza pretenzijas runāt latviešu tautas vārdā. Ikviens godīgs latvietis uz to sacīs: nē, kungī, jūs varat runāt vācu fašistu vārdā, pret to neviens neiebildīs, jo mēs pārāk labi zinām, cik stipri jūs esat sapinušies ar vāciešiem, cik cieši jūs visi esat savijuši savu likteni ar vācu fašismu. Latviešu tauta nevienu no jums nešķiro no vācu fašistiem, jūs esat Hitlera sugas cilvēki, un mēs neticam nevienam jūsu vārdam. Tauta jums nekad nav devusi un nekad nedos nekādas pilnvaras. Tautas atkritējiem, nodevējiem un slepkavām nav vietas mūsu vidū. Tauta nekad jums nepiedos.

Mūkot no Latvijas, vācieši atstāja ne mazumu savu rezidentu. Tie paši latviešu buržuaziskie nacionālisti, tie paši aizsargi, kas vācu okupācijas laikā spiegoja gestapo uzdevumā, kas atklāti vai slepeni nodeva godīgus cilvēkus, kas piedalījās drausmīgajos briesmu darbos, slepkavoja nevainīgus sirmgalvjus, sievietes un bērņus, tagad konspirējas, lai noslēptu iepriekšējo noziedzīgo rīcību, vai pat turpinātu savu nelietīgo darbu. Padomju varas organi ar darba ļaužu palīdzību atklāj šos zvērus un izolē no sabiedrības. Vēl neatklātie, nenokertie noziedznieki un to tuvākie draugi gan tepat Latvijā, gan aizbēgušie uz Vāciju vai citām zemēm, izplata provokātoriskas baumas, it kā padomju drošības organi uzsākuši kara gājienu pret latviešu tautu, visus arestējot un sūtot uz Sibīriju. Šīs provokācijas nolūks ir radīt līdzcietību noziedzniekiem. Nezin gan, vai kaut viens godīgs latvietis noticēs šai burlaku pasakai. Ikvienam saprotams un zināms, kā tā ir vācu fašistu dziesma, kaut gan to dzied tagad latviešu nacionālisti.

Grūti iedomāties riebīgāku ainu, kad noziedznieki, latviešu buržuaziskie nacionālisti, tagad iekrituši ķezā, gaudo par līdzjutību, un šodien gaida to no cilvēkiem, kuŗus vakar tie zvēriski spīdzināja un slepkavoja.

Lūk, kāda nepievilcīga un atbaidoša ir latviešu buržuaziskā nacionālisma prakse.

b) Latviešu buržuaziskā nacionālisma teorija

Vācu okupācijas laikā latviešu buržuaziskā nacionālisma prakse izpaudās tik atbaidošās un drausmīgās formās, ka pret to saslējās ikviena godīga cilvēka sirdsapziņa. Mūsu inteliģence ar riebumu novērsās no šīs prakses.

Daudz grūtāk noslēgt rēķinus ar latviešu buržuaziskā nacionālisma teoriju. Tā laidusi dziļas saknes, un mūsu inteliģencei nav vis tik viegli izraisīties no šīs teorijas valgiem. Jāņem vērā, ka buržuaziskais nacionālisms kultivēts un kopts ilgus gadus. Tā rīcībā bijuši bagāti izteiksmes līdzekļi. Publicistika, teātris, visi mākslas nozarojumi un literātūra buržuaziskās Latvijas laikā pauda nacionālisma idejas. Šai teorijai piemīt raksturīga īpašība, tā ļoti viegli pielip.

Bet, neraugoties uz visu sacīto, šī nezāle jāizravē un jāizravē ar visām saknēm no Padomju Latvijas ideoloģiskā lauka, jo tā traucē virzīties pa progresu un cilvēcības ceļu. Minēsim kaut vācu senso nacionālismu, kuŗš savās konsekvencēs nonāca pie hitleriskā fašisma, vai Ulmaņa nacionālismu, kas izaudzēja aizsargu un korporeļu bandas, tad katram būs skaidrs, cik kaitīga ir buržuaziskā nacionālisma ideoloģija.

Latviešu buržuaziskais nacionālisms nav oriģināla teorija. Tā izaugusi uz tiem pašiem pamatiem un tai gluži tāda pat nozīme, gluži tādas pat tieksmes un sekas kā ikvienam citam buržuaziskam nacionālismam.

Kādas tad ir buržuaziskā nacionālisma vēsturiskās saknes, kāda tad ir tā teorija?

Bija laiks, kad buržuazijai kā jaunai sabiedriskai šķirai vajadzēja izlauzt ceļu uz varu, iekaŗot saimniecisko un politisko kundzību. Lai izveidotu kapitālistisko tirgu un dotu iespēju attīstīties mašīnrūpniecībai, kapitālistiska-

jiem ražošanas spēkiem, tai vajadzēja salauzt feodālo sadrumstalotību un izveidot moderno kapitālistisko valsti. Lūk, šai laikā, kad bija jālauž feodālās iekārtas šaurums, buržuazija augstu pacēla un jo plaši izmantoja nacionālās vienotības ideju kā asu ieroci pret veco iekārtu. Šī ideja atbilda buržuazijas interesēm, tā veicināja nacionālā tirgus, nacionālās valsts izveidošanu, lauza vecos apsūbējušos feodālā laikmeta uzskatus un dzīves šaurumu. Nacionālās vienotības ideja palīdzēja buržuazijai pulcēt ap sevi plašus demokratiskus slāņus un pavērst tos pret satrunējušo feodālismu. Šai laikā nacionālās vienotības ideja, bez šaubām, bija progresīva.

Bet tiklīdz buržuazija kļuva pie varas, lietas grozījās. Nacionālās vienotības ideja tagad tika izmantota kā spēcīgs ideoloģisks ierocis pret tiem pašiem demokratiskajiem slāņiem, kas savā laikā palīdzēja buržuazijai iekāpot varu. Vispusīgi izstrādāto un izkopto nacionālās vienotības ideju buržuazija tagad nostādīja pretī šķiru cīņai, kas sāka veidoties strādniecībā. — Tauta ir vienota, — sacīja buržuazija, — tāpēc ir noziegums, ja viena tautas daļa cīnās pret otru, ir nepiedodams, ja strādnieki cīnās par savas šķiras interesēm un saceļas pret buržuaziju, zemnieki pret muižniekiem. Mēs taču visi esam viena saime, viena tauta. — Lai iemidzinātu šķiras apziņu, lai aplāpētu šķiru naidu un šādi stiprinātu savu valdošo stāvokli, buržuazija visrafinētākiem paņēmieniem un ar apbrīnojamu neatlaidību cenšas iepotēt plašām masām reakcionāro tautiskās vienotības ideju. Visas buržuaziskās ideoloģijas nozares, māksla, literatūra un zinātne jo intensīvi strādā šai virzienā. Tāpēc arī nav jābrīnās, ka nacionālās vienotības ideja tik dziļi iesakņojusies cilvēku apziņā ikvienā buržuaziskā valstī.

Latvijas buržuazija nevar uzrādīt nevienu gadījumu, kad nacionālās vienotības ideju tā būtu izmantojusi progresīvos nolūkos. Ne viņa grāva feodālismu, ne viņa vadīja tautu cīņā par brīvību. To darīja Latvijas proletāriāts. Reakcionāros nolūkos gan latviešu buržuazija jo plaši izmantoja citās zemēs izkopto nacionālās vienotības ideju.

Atcerieties kaut mūsu pašu Ulmaņa tētiņu. Būdams diezgan talantīgs demagogs, viņš kā lakstīgala dziedāja

par vienoto tautu. Nebija nevienas sapulces, nevienas sa-
nāksmes, runas vai raksta, kuŗā Ulmanis nebūtu izcēlis
tautas vienības ideju. — 1934. gadā Madonas zemniekiem
Ulmanis pasacīja: »Mēs esam vienoti... Ir pagājis laiks,
kad zemturus šķiroja pēc tā, vai tiem ir balti vai pelēki
jumti. Tagad sen jau visiem jumti vienādi. Lai uz laukiem
būtu vienota zemturu saime, viena valsts, viena tēvija,
viens mērķis.« — Kalps un saimnieks, budzis un iebūvietis
pēc Ulmaņa teorijas ir »vienota zemturu saime«.

1935. gada 15. maijā šis uzkundzējies diktātors patē-
tiski kļiedza Rīgas radiofonā: »Latviešu tauta! Vai tu jūti,
ko nozīmē — būt vienotai? Gribēt ar vienu gribu, varēt
ar vienu spēku, darīt un izdarīt ar vienu domu!« — Tikai
pašam Ulmanim bija saprotams, kāda »viena griba«,
»viena doma« varēja būt, teiksim, miljonāram Benjami-
ņam un kādam Rīgas bezdarbniekam. — 1936. gadā turpi-
nājās tā pati »vienības« dziesma. Kabiles skolā Ulmanis
prātoja: »Jaunā vienība un vienprātība nesusi zelta augļus.
Mēs esam skaidrībā, ka mēs varam iet un kopā strādāt, un
mums ir daudz tādu lietu, kuŗas mēs varam pataisīt par
kopēju mērķi.« — 1937. gada 27. jūlijā Rīgas strādniekiem
Ulmanis vēl noteiktāk pateica: »Es varu droši par jaunu
teikt, ka mūsu valdība nav un nebūs nekad ne šķiru, ne
partiju, ne grupu, ne arī organizāciju valdība... Mūsu
sabiedriskā, saimnieciskā, kultūrālā politika ir bijusi un
būs visas tautas politika, kuŗas vienīgais uzdevums būs
kalpot patiesi visai tautai.«

Visa šī liriskā un patētiskā demagoģija bija vajadzīga
Ulmanim nevis, lai vestu darba tautu uz saulainu nākotni,
tas nepavisam nebija viņa nolūks, bet gan, lai apmuļkotu
lētticīgus ļaudis, lai nostiprinātu savas latviešu fašistu
plūtokratiskā kļiķes varu un kundzību. Vienotās tautas
ideja stiprināja latviešu buržuazisko nacionālistu kļiķi, pa-
līdzēja tai noturēt varu un darīja lielu postu darba ļaužu
apziņas izkopšanā.

Vēl kaitīgāks ir otrs buržuaziskā nacionālisma stūr-
akmens, nacionālā pārākuma ideja. Arī šai idejai ir zinā-
mas vēsturiskas saknes, kaut gan atšķirībā no nacionālās
vienotības idejas tai nekad nav bijis progresīvs raksturs.

Šīs idejas pamatā ir pati kapitālisma būtība. Viens no kapitālistiskās iekārtas dzinējspēkiem ir konkurence. Kapitālistiskajā tirgū, vismaz sākumā, tā valda kā neaprobežots ķeizars. Ikvienš grib izdevīgāk pārdot savu preci un cenšas pieveikt sāncensi konkurentu. Ar varu to izdarīt nevar, jo kapitālistiskajā tirgū ir brīva preču apgrozība. Lai pieveiktu svešzemju vai citu tautību preču pārdevējus iekšējā tirgū, ikvienas valsts valdošā nacionālā buržuazija savas zemes, savu uzņēmumu ražojumus cenšas izreklāmēt par labākiem, sāncensu cittautiešu preces noniecināt, savus, tautiskos tirgotājus uzslavēt, svešzemniekus vai cittautiešus nopelt. Tā aiz tīri praktiskiem aprēķiniem dzimst un veidojas nacionālā pārākuma ideja. Valdošā nacionālā buržuazija visiem spēkiem un līdzekļiem to atbalsta. Buržuazijas ideologi to izkopj, kultivē, izveido vispusīgi izstrādātās teorijās un neatlaidīgi propagandē plašās tautas masās.

No buržuazijas viedokļa šai teorijai bez agrāk minētās ir vēl viena praktiska nozīme, politiska nozīme. No nacionālā pārākuma idejas izriet nacionālā nošķirtība, nacionālā norobežotība un citu tautu vai tautību nopelšana un nicināšana. Buržuazijas praktiskie politiķi ļoti veikli izmanto šo reakcionāro ideju un kūda vienu tautu pret otru. Šo ideju buržuazija izmanto kā līdzekli mazināt šķiru naidu. Lai novērstu, vismaz mazinātu šķiru naidu, buržuaziskie nacionālisti cenšas kurināt naidu pret citām tautām un tautībām.

Cik izveicīgi to piekopa latviešu buržuaziskie nacionālisti, jo sevišķi Ulmaņa valdīšanas laikos, mēs zinām it labi. Tiešām ar aprbrīnojamu nekaunību un prasmi Ulmaņa varas un runas vīri vainu par visām savas valstības sociālajām dēkām un nelaimēm centās uzvelt vai nu uz vietējo ebrēju, vai lielo kaimiņu krievu pleciem. Bezdarba, Rīgas ostā izcēlušās streika, strādnieku kustības uzplūdu, pat savas ekonomiskās krīzes cēloņus latviešu buržuaziskie nacionālisti meklēja Marijas ielā vai Maskavā...

Nacionālā naida kurināšanai buržuaziskie nacionālisti centās izmantot vēsturisko pagātni. Tie allaž atsaucās uz Krievijas cara nepievilcīgo nacionālo politiku, izmantoja

latviešu rūgtās atmiņas par cara laikiem, lai visādi apmeloju šodienas Krieviju. Buržuaziskā prese diendienā stāstīja neiedomājamas tenkas par lielo Padomju zemi, it kā tā būtu bijusi vecā cara Krievija, visnekaunīgākā kārtā apmeloja un pēla lielo krievu tautu un cildināja savu tautisko bodīti, Ulmaņa fašistisko valstību. Visas kultūras un saimniecības saites, kas no seniem laikiem savija ciešā draudzībā latviešus un krievus, latviešu buržuaziskie nacionālisti centās saraut. Starp Latviju un Padomju Krieviju tie uzcēla Ķīnas mūri, kam redzēt pāri bija grūti. Tāpēc Latvijas iedzīvotājiem, ieslēgtiem šaurajā nacionālās valstiņas čaulā, gandrīz nemaz nebija iespējams vērot lielās Padomju zemes bagāto saimniecības un kultūras zēlumu. Tādos apstākļos vienam otram tiešām sāka likties, ka latviešu buržuaziskās preses un valdības iestāžu intensīvi reklāmētā tautiskā kultūra tiešām sasniegusi neredzētus kalngalus, ir nepārspējama un par visu pasaulē pārāka. Sevišķi Latvijas jaunatnē šis greizais ieskats sāka diezgan plaši ieviesties. Nacionālās pārākuma idejas propaganda sāka dot augļus. Nepārvērtējama laime, ka 1940. gadā Latvijas darba tautai izdevās nogāzt latviešu fašistisko nacionālistu diktātūru. Ja tas nebūtu noticis, tad nacionālā pārākuma ideja būtu laidusi vēl dziļākas saknes, vēl vairāk būtu saindējusi mūsu jaunatni.

Novesta līdz savai galīgai konsekvencei, nacionālā pārākuma ideja dzemdē fašistisko rašu »teoriju«. To gaiši pierādīja vācu buržuaziskā nacionālisma attīstības vēsture. Ikvienam kaut cik vēstures pazinējam un domājošam cilvēkam tagad ir saprotams un skaidrs, ka vācu fašistu teorija par »arisko kungu rasi« ideoloģiski izaugusi no tās vācu nacionālās uzpūtības, lielības un pārākuma gara, kādu jau sen pirms Hitlera kultivēja un pauda daudzi un dažādi, lieli un mazi vācu buržuaziskā nacionālisma barveži, to skaitā arī pusdullais, pusaklais »pārcilvēks« Fricis Nicše, kuŗa muldējumus mūsu Plūdonis citīgi tulkoja, bet Valters un Rapa plaši izplatīja Latvijā.

Vai iespējams kaut kādi pamatot nacionālā pārākuma ideju? — Nē, nav iespējams! Ne tautu vēsturē, ne zinātnē,

ne loģikā mēs nesameklēsim nopietnus argumentus, ar kuŗu palīdzību varētu pierādīt, ka kāda tauta ir pārāka par citām. Šo ideju var motīvēt vienīgi ar plēsonīgās nacionālās buržuazijas šaurās kliķes interesēm imperiālistiska laikmetā. Pat paši vācu fašisti ar savu lielāko »teorētiķi« Rozenbergu priekšgalā savas izdaudzīnātās rašu teorijas pamatošanai neko citu nav spējuši izdomāt, kā muļķīgo un nevienam prātu nezaudējušam cilvēkam nesaprotamo »asins mītu«.

Nacionālā pārākuma ideja ir drausmīga inde, jo tā izraisa zemiskos instinktus. Tā izplatās kā lipīga sērga un cilvēkus pārvērš par zvēriem. Vācu fašistiskā prese, teātris, kino, radio un māksla diendienā vairākus gadus no vietas centās iestāstīt fāterlandes miķeļiem un fričiem, ka vācu kultūra, vācu tehnika, vācu zinātne, vācu māksla, vācu mūzika, pat vācu matemātika ir pārāka par visu pasaulē, ka pats vācietis ir gudrākais, skaistākais, stiprākais, spējīgākais, apdāvinātākais utt., utt. cilvēks zemes virsū, ka vāczemes iemītnieki ir dieva izraudzītas augstākās būtnes, bet visi pārējie ir tikai puscilvēki, gandrīz vai lopiņiem līdzīgi. Šī propaganda glaimoja vācieša patmīlībai, sevišķi suģestēja nenobriedušo, svārstīgo jaunatni. Zooloģiskā nacionālisma gudrībām, jo īpaši nacionālā pārākuma idejām piesātinātie vācieši tagadējā kara laikā neredzētos masu apmēros deva pilnu vaļu zvēriskajiem instinktiem un pastrādāja tādus briesmu darbus, kuŗu priekšā šausmās nodrebēja visa civilizētā pasaule. Bet vai gan labāki bija ulmaniskā nacionālisma izaudzētie aizsargi? Vai latviešu buržuaziskais nacionālisms mūsu zemē nedevis tādus pašus augļus kā hitlerisms Vācijā?

Jo drīzāk mēs tiksīm vaļā no buržuaziskā nacionālisma idejām, jo drīzāk mēs izskaudīsim nāvējošo nacionālā pārākuma, tautiskās lielmanības garu un ciešāk pieķersimies tautu vienlīdzības, padomju tautu draudzības idejai, jo straujāk mēs virzīsimies uz priekšu bagātās un kultūrālās padomju dzīves veidošanā, jo krāšņāk uzplauks mūsu nacionālā Padomju Latvijas kultūra.

c) Latviešu buržuaziskie nacionālisti un Latvijas patstāvības jautājums

Kad pret Krievijas cara patvaldību, kuŗa piekopa arī nacionālos spaidus Latvijā, drosmīgi cīnījās Latvijas strādnieki un zemnieki kopā ar krievu strādniekiem un zemniekiem, kad tiešām vajadzēja iet kopā ar tautu un cīnīties par tās dzīvības interesēm, tad latviešu nacionālā buržuazija klusēja, slēpās krūmos. Bet tiklīdz brīvības cīņas Krievijā bija jau izcīnītas, cars nogāzts, nogāzta arī imperiālistiskās buržuazijas vara un valsts grožus saņēma savās rokās visrevolucionārākā un progresīvākā boļševiku partija, tad gan latviešu nacionālā buržuazija pacēla galvu. Tūlīt tā sāka skaļi runāt par latviešu tautas nacionālajām interesēm un Latvijas patstāvību. Nekas gan neapdraudēja šīs intereses un patstāvību, jo boļševiku partijas nacionālā politika nodrošināja kā vienu, tā otru. Latviešu tauta turējās pie ieskata, ka savas nacionālās intereses un nacionālo patstāvību tā var pilnā mērā realizēt jaundzimušās Padomju Krievijas kopīgās robežās.

Bet tas nepavisam nesaskanēja ar tautisko šeptmaņu goldmaņu un ulmaņu nolūkiem. Tiem nepavisam nerūpēja mūsu tautas intereses un centieni. Pavisam cits kas tiem bija padomā: tikt pie varas par katru cenu, kaut arī ar svešzemju kareivju durkļu palīdzību. Lai nokļūtu pie varas, ulmaņiem vajadzēja Latviju atraut no Padomju Krievijas un atrast reālus spēkus, ar kuŗu palīdzību varētu uzkundzēties latviešu tautai, jo pati tauta nekad nebija parādījusi ievēribas cienīgu uzticību ulmaņiem. Vācu imperiālisti ar savām divīzijām, sociāldemokrata Vininga šefībā, palīdzēja 1918. gadā Ulmanim veikt kā pirmo, tā arī otro uzdevumu. Veikli izmantodami liela sabiedriska lūzuma situāciju, kas raksturoja 1918. gadu, latviešu buržuaziskie nacionālisti pretēji mūsu tautas gribai un interesēm atrāva Latviju no Krievijas un nodibināja »patstāvīgo« Latvijas buržuazisko valsti.

Šai patstāvībai gan bija vairāk formāls, nomināls raksturs, bet tas netraucēja ulmaņiem pasludināt sevi par nacionāliem varoņiem, par nacionālās patstāvības pilā-

riem. Jau pats buržuaziskās Latvijas valsts tapšanas ceļš, kā redzējam, veda pāri Latvijas robežām tieši uz Berlīni. Arī turpmākie attīstības posmi neaplicināja istu, būtisku patstāvību. Valdība, ministri, parlaments bija savi, 1934. gadā uzpeldēja pat pašiem savs diktators. Tikai ķeza, visas šīs valdības, ministri un diktators bija imperiālistisko lielvalstu, sevišķi fašistiskās Vācijas spēles ierocis. Atrauta no lielā Krievijas organisma, Latvijas ekonomika bija pakļauta imperiālistisko lielvalstu untumiem. Kapitālistiskās lielvalstis pārvērta Latviju par savu agrāro piedēkli un spaidīja ar pasaules tirgus cenām.

Latvijas saimniecība nīkuļoja. Ne tanī nozīmē, ka neviena nozare neuzrādīja pieaugumu. Lopkopība, piemēram, kaut arī gausi, tomēr auga. Arī vēl viena otra nozare gāja uz augšu. Bet visā visumā buržuaziskās Latvijas saimniecība slimoja ar neizdziedējamu mazasinību. Nevarēja būt strauja un spēcīga uzplaukuma valstiņā, kas bija ar varu atrauta no dabīgā dzīvības sulas avota, no lielās Krievzemes saimniecības, un mākslīgi tika pielipināta te vienai, te otrai kapitālistiskai lielvalstij. Nevarēja būt patiesa uzplaukumā zemē, kur nacionālā buržuazija dzīvnieciskās bailēs no revolūcijas tik nesaudzīgi izšķieda vienu no lielākajiem un vērtīgākajiem ražošanas spēkiem — augsti kvalificēto darba spēku, ar ko Latvija bija slavena vēl cara laikos. Buržuazisko nacionālistu kurss uz zemes agrārizāciju pastiprināja Latvijas atkarību.

Buržuaziskās valstiņas nacionālā nošķirtība un norobežošanās no varenajiem kultūras strāvojumiem, kas nāca no austrumiem, kā žņaudzošs valgs saistīja arī latviešu kultūras uzplaukumu. Būtu smieklīgi sacīt, ka latviešu nacionālā kultūra buržuaziskās valsts laikā pilnīgi stāvējusi uz vietas. Stipri ir izkopta valoda. Šis tas pazib kādā zinātnes nozarē, arī literātūras, skaņu, krāsu un formu mākslā. Runāt par nopietnu, kaut cik plašu un dziļu kultūras uzplaukumu tomēr būtu maldīgi. Tā laika kultūru raksturo šauri apvāršņi, lielu un cēlu ideju trūkums, domu un fantazijas nabadzība. Buržuazijas laikā nacionālā māksla un literātūra, piemēram, nav devusi gandrīz nevienu tādu izcilu personību, kas ar saviem ražojumiem

būtu iekarojusi stingru un kaut cik redzamu vietu pasaules kultūras druvā. Nevarēja plaukt nacionālā kultūra, kad tai bija jāpārtiek no pabirām, ko tai atmeta skopais latviešu budzis ar Ulmaņa tētiņu priekšgalā. Ja arī kāds talants pacēlās, to nomāca trūkums vai mietpilsoniskās dzīves seklums un šaurums.

Lūk, īstenībā, kāda bija buržuaziskās Latvijas patstāvība.

Šai sakarībā īsumā pakavēsimies vēl pie tā, kā nostādīja patstāvības jautājumu latviešu buržuaziskie nacionālisti vācu okupācijas laikā.

Mūsu priekšā ir tā dēvētās Latvijas »pašpārvaldes« 1943. g. 29. janvāra sēdes protokols. Sēdi vadīja vācu ģenerālkomisārs Drechslers. Starp daudziem citiem tika skarts arī Latvijas patstāvības jautājums. Kā redzams no protokola, savā runā viens no »pašpārvaldes« direktoriem, nodevējs Valdmanis, vairākkārt uzrunājis senseno vācu spiegu, veco grabažu Dankeru »mein Chef General Dankers«. Drechslers tūlī aizdomīgi sašpicējis savas ariskās ausis un dod Valdmanim stundas: — »latviešu pašpārvalde nav kolēģiāla pārvaldes iestāde, it kā ar savu prezidentu priekšgalā, un tādēļ viņš (Drechslers) esot spiests aizrādīt, ka šāda uzruna, zīmējoties uz ģen. Dankeru, esot nevietā, jo citādi varētu gadīties, ka sāktu atsaukties uz to, ka viņš, ģenerālkomisārs, netieši it kā atzinis kādu latviešu valdību.« — Saņēmis šo splāvienu sejā kā tiro dieva svētību, Valdmanis gaudulīgi saka: — »mēs (t. i., latviešu buržuaziskie nacionālisti. A.P.) gribam ar jums, vāciešiem, kopā turēties un kopā iet... , mēs gribētu Latvijas brīvvalsti saņemt taisni no vācu rokām un ne no citām rokām.« — Komentāri šeit lieki, jo skaidrāki formulēt latviešu buržuazisko nacionālistu vācisko būtību, kā to izdarījis Valdmanis, nav iespējams.

Patlaban, kad fāterlande kaŗu zaudējusi un latviešu vāciskiem nacionālistiem nav ne mazākās izredzes kaut ko saņemt no vācu fašistu rokām, tie (kuŗo reizi jau) pārkrāsojas, sāk orientēties uz Anglijas, ASV, pat Zviedrijas reakcionārajiem slāņiem un mēģina mulsināt lētticīgu un

svārstīgu cilvēku prātus ar dažādām muļķīgām provokatoriskām baumām un tenkām.

Lai nu šie nelieši orientējas uz ko vien grib. Latviešu tauta sen jau izraudzījusi sev ceļu un iztikas bez nodevēju un atkritēju padomiem.

Latviešu tauta zina, ka patiesu, īstu un pilnvērtīgu nacionālu patstāvību var nodrošināt vienīgi Padomju valsts, to pierādījusi dzīve, to jau izbaudījusi mūsu tauta.

Kāpēc tad padomju iekārta tiešām var nodrošināt tautu nacionālo patstāvību? — Padomju iekārtā iznīcināta cilvēku ekspluatācija, tāpēc arī Padomju valstij nav un nevar būt tieksmes apspiest jebkādu tautu. Padomju valsts pamatā likts Ļeņina un Staļina formulētais tautu vienlīdzības princips, kas zelta burtiem ierakstīts Staļina konstitūcijā. Padomju valstī tautas bauda ne tikai juridisku līdztiesību, formālu vienlīdzību. Lielās un attīstītākās tautas, īpaši lielā krievu tauta, sniedz brālīgu, nesavtīgu, gan saimniecisku, gan kultūrālu palīdzību mazajām vai atpalikušajām tautām. Padomju valsts necieš nekādus nacionālus ierobežojumus, nekādus nacionālus spaidus, nekādas nacionālas privilēģijas. Visu to bargi soda Padomju valsts likumi. Padomju valstī izveidojusies nesatricināma sirsnīga tautu draudzība, un tā ir tas pievilcīgais un neizsmeļamais burvju spēks, kas ceļ saulītē mazās tautas, kas dara nepārvaramu lielo padomju saimi. Lūk, tāpēc arī latvieši Padomju valstī un vienīgi Padomju valstī pilnā mērā izbauda patiesu nacionālu patstāvību.

III

PADOMJU PATRIOTISMS

Lielā Tēvijas kara laikā visspilgtāk kā jebkad agrāk izpaudās padomju pilsoņu gatavība atdot it visu, pat savu dzīvību dzimtenei, visā savā pilnībā un krāšņumā uzliesmoja diženais padomju patriotisms.

Kas ir tā pamatā? —

»Padomju patriotismā, — saka biedrs Staļins, — harmoniski apvienojas tautu nacionālās tradīcijas un visu Padomju Savienības darba ļaužu kopējās dzīvības intereses.«

Padomju patriotisms nav tukša skaņa vai tikai kaŗa laika parādība. Tā ir vēsturiski izaugusi parādība, kas sakņojas Ļeņina un Staļina boļševistiskās nacionālās politikas un padomju iekārtas būtībā.

Ļeņins un Staļins boļševiku partijas nacionālās programmas un politikas pamatā lika cildeno tautu vienlīdzības un līdztiesības principu. Pirms varas iekāŗošanas mūsu partija jo plaši propagandēja šo principu un audzināja savus biedrus un plašās darba ļaužu masas tautu satiecības un draudzības garā. Pēc varas iekāŗošanas mēs realizējam valsts politikā Ļeņina un Staļina formulētos principus un idejas nacionālā jautājumā.

Padomju valsts atbalstīja ikvienas savas tautas vēsturiskos sasniegumus un izraisīja paslēptos darba tautas radošos spēkus. Viss pozitīvais, kas bija katras tautas vai tautības nacionālā raksturā, viss progresīvais, kas bija katras tautas nacionālā kultūrā, tika cienīts, izcelts un tālāk uz priekšu virzīts. Plaši tika piekopts tautu draudzības kulsts. Mēs sekmējām it visu, kas tuvina un saliedē padomju tautas, apkaŗojām to, kas tās atsvešina un skalda. Padomju valsts, neželējot līdzekļus, veicināja nacionālās kultūras attīstību. Viņa zināja, ka nacionālā forma, nacionālie izteiksmes veidi, katrai tautai raksturīgās krāsas, skaņas, tērpi, formas, architektūra utt. dara padomju kultūru neizsmeļami bagātu un skaistu, daudzpusīgu un oriģinālu. Kultūras nacionālo formu mēs piepildām ar sociālistisku saturu. Mēs visiem spēkiem stiprinām savu sociālistisko iekārtu, cildinām to līdz ar tās veidotājiem Ļeņinu, Staļinu un slaveno boļševiku partiju, mēs stiprinām un cildinām tautu draudzību, jauno padomju cilvēku mīlestību pret sociālistisko tēviju. Un tanī pašā laikā ar visiem dvēseles spēkiem mēs nīstam kapitālistisko verdzību un jebkādu apspiestību, mēs nīstam nacionālistisko aprobeŗotību, ņaurumu un neatzīstam nekādu nacionālu pārkāpumu. Lūk, kāds ir padomju nacionālās kultūras sociālistiskais saturs.

Sen jau padomju tautas saprata, ka vienīgi turoties kopā tās spēš nosargāt savu brīvību un dzīvību pret ienaidniekiem. Tieši tādēļ tās arī apvienojās ciešā valstiskā

sadraudzībā, tieši tāpēc arī katra padomju cilvēka apziņā pirmo vietu ieņem visu Padomju Savienības darba ļaužu dzīvības intereses.

Padomju patriotisms, kā redzam, nepavisam nenoliedz nacionālās īpatnības un nacionālās tradīcijas. Tas neizslēdz arī nacionālo lepnumu.

Mums, boļševikiem, dažkārt pārmet, it kā mēs neatzīstot nacionālo lepnumu, ka mūsu internacionālisms to noliedzot.

Tas ir pilnīgi aplams apvainojums. Mums, Latvijas boļševikiem, nav vis sveša nacionālā lepnuma sajūta. Gluži otrādi. Mēs mīlam savu valodu un savu tautu. Mūsu darbinieki ilgajos sūrajās zemgrīdas gažos visvairāk strādāja tieši latviešu darba tautas masās, lai paceltu to revolūcionārās apziņas līmeni un stiprinātu viņu cīņas drosmi. Mums vissāpīgāk bija redzēt, ka vācu baroni, cara patvaldība un pēc tam dažādi ulmaņi verdzināja un apspieda, nievāja un apsmēja mūsu tautu, visādi tai pāri darīja. Mēs lepojāmies ar to, ka šīs pārēstības atrada mūsu, latviešu, pretsparu, ka latvieši ir izvirzījuši tādus progresā cīnītājus kā Jānis Asars, Roziņš-Āzis, Rainis, ka arī latviešu strādniecība un revolūcionārā inteliģence izveidoja boļševiku partiju, ka 1905. gada revolūcijā latviešu strādnieki un zemnieki gāja lielās Krievzemes brīvības cīnītāju pirmajās rindās.

Mums ir liela nacionāla lepnuma sajūta, jo arī latviešu tauta izveidoja revolūcionāro šķiru proletāriātu, arī latviešu tauta pierādīja, ka viņa spējīga cīnīties par brīvību, ka arī viņa ir spējīga cīnīties par sociālismu.

Mēs, boļševiki, gluži tāpat kā ikviens godīgs latvietis, pamatoti lepojāmies, ka arī latviešu vīri vecajā strēlnieku divīzijā ar savu krūti un asinīm palīdzēja sargāt un aizstāvēt jauno, 1917. gada oktobrī dzimušo Padomju valsti no ārzemju interventu iebrukuma.

Mēs lepojāmies, ka latviešu darba tauta neļāva vis iejūgt sevi vācu fašisma jūgā; ko centās izdarīt buržuaziskās Latvijas varas vīri, bet ar savu komūnistisko (boļševiku) partiju priekšgalā 1940. gada jūlija revolūcijā nokratīja no saviem pleciem ulmanisko nacionālistu kakla

kungus un ar lielās krievu tautas palīdzību nodibināja padomju valsti Latvijā.

Nacionālā lepnuma jūtām pildās sirds, redzot, ka lielajā Tēvijas kaņā arī latviešu tautas dēli un meitas, tāpat kā visas citas padomju tautas, varonīgi un pašaizliedzīgi cīnās ar vācu barbariem.

Mēs lepojamies ar savas tautas progresīvajām un revolūcionārajām tradīcijām, bet savā nacionālā lepnumā mēs nekad nestādām sevi augstāk par citiem, neuzskatām sevi pārākus par citiem. Mūsu nacionālais lepnums neatsvešina no citām padomju tautām, bet gan tuvina tām. Tam nav nekā kopēja ar nacionālo norobežotību vai nacionālo pārākumu. Tas ietilpst padomju patriotisma jēdzienā.

Stiprināsim visiem spēkiem cēlo, humāno un cildeno padomju patriotismu!

Nesaudzīgi apkaņosim buržuazisko nacionālismu, zvēriskā fašisma ideoloģijas pamatu!

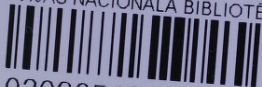
Visu, kas padomju tautas atsvešina, šķīr un skalda, izskaudīsim!

Visu, kas tuvina, vieno un saliedē tās, kopsim un veicināsim!

Sveiksīm visu padomju tautu vadoni, latviešu tautas, latviešu inteliģences labāko un sirsnīgāko draugu, diženo tautu brīvības cīnītāju, ģeniālo kaņā vadoni biedru
STAĻINU!

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309054960